

Силабус курсу «ІНСТРУМЕНТОВКА»

**Освітній ступінь «Бакалавр»
Спеціальність В5 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма
«Інструментальне виконавство (за видами)»
Роки навчання: II
Семестри: III, IV
Кількість кредитів: 4
Мова викладання: українська**

Керівник курсу ОК 31 «Інструментовка»

Косенко Павло Борисович

Доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри «Інструментальне виконавство (за видами)»

Контактна інформація: kosenko.pablo@gmail.com

Прореквізити та постреквізити дисципліни

- **Прореквізити дисципліни:**

ОК 8 «Історія світової музики», ОК 10 «Теорія музики»,
ОК 11 «Сольфеджіо», ОК 12 «Гармонія», ОК 16 «Диригування»,
ОК 29 «Оркестровий клас».

- **Постреквізити дисципліни:**

ОК 23 «Методика і практика роботи з ансамблем»

Характеристика дисципліни

Призначення навчальної дисципліни: ОК 31 «Інструментовка» належить до циклу дисциплін фахової спеціальної підготовки, вивчається для здобуття кваліфікації 2453.2 «Артист оркестру (симфонічного, народних інструментів, духового)» і спрямована на опанування теоретичних основ інструментування, а також оволодіння практичними навичками, необхідними для написання та роботи з ансамблевими та оркестровими партитурами.

Завдання дисципліни – засвоєння здобувачами принципів і прийомів інструментування та аранжування творів різних стилів і жанрів для оркестру та ансамблю;

- отримання практичного досвіду інструментування творів, використання його у подальшій професійній діяльності.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Інструментознавство» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ЗК 2, 4, 8, 9, 11, 12, 15; СК 6, 12, 13.

ЗК 2 Знання та розуміння предметної області професійної діяльності.

ЗК 4 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12 Здатність працювати автономно.

ЗК 15 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК 6 Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК 12 Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13 Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Відповідно до освітньої програми **«Інструментальне виконавство (за видами)»** вивчення навчальної дисципліни **«Інструментовка» ОК 31** забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання 7,9	Шифр ПРН
Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.	ПРН 7
Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю).	ПРН 9

Метою навчальної дисципліни «Інструментовка» є підготовка фахівців, що володіють теоретичними знаннями та практичними навичками інструментування (оркестровки, перекладу, обробки, аранжування) для різних складів оркестрів та ансамблів.

Зміст і структура курсу

ТЕМА	Кількість годин					
	Денна форма			Заочна форма		
	разом	аудиторні	самостійні	разом	аудиторні	самостійні
МОДУЛЬ 1.						
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади інструментовки. Прості приклади оркестровки фортепіанних творів для групи струнних смичкових інструментів симфонічного оркестру						
Тема 1. Інструментовка як вид музичної творчості. Основні відомості про оркестрову партитуру та правила її оформлення.	6	4	2	6	1	5
Тема 2. Фактурний аналіз музичного твору. Інструментовка для струнної групи симфонічного оркестру (гармонізація мелодії)	12	6	6	12	1	11

Тема 3. Інструментовка для струнної групи симфонічного оркестру (різновиди акомпанементу)	12	6	6	12	2	10
Змістовний модуль 2. Ускладнені приклади оркестровки фортепіанних творів для групи струнних смичкових та повного складу симфонічного оркестру						
Тема 4. Інструментовка для струнної групи симфонічного оркестру (поєднання фактурних прийомів)	15	8	7	15	2	13
Тема 5. Основні способи забарвлення оркестрової фактури. Інструментовка для повного складу симфонічного оркестру.	15	8	7	15	2	13
Разом:	60	32	28	60	8	52
МОДУЛЬ 2.						
Змістовний модуль 1. Інструментовка для різних складів оркестрів та ансамблів. Переклад та аранжування.						
Тема 6. Інструментовка для різних складів оркестру (за видами).	10	6	4	10	2	8
Тема 7. Інструментовка для неоднорідних ансамблів.	10	5	5	10	2	8
Тема 8. Переклад музичного твору з готової партитури для іншого складу оркестру або ансамблю.	10	5	5	10	2	8
Змістовний модуль 2. Основи аранжування						
Тема 9. Основні прийоми аранжування. Аранжування музичного твору зі спрощенням фактури.	15	8	7	15	2	13
Тема 10. Оркестрова педалізація та контрапункт. Аранжування музичного твору з ускладненням фактури.	15	8	7	15	2	13
Разом:	60	32	28	60	10	50
	денне			заочне		
Загальний обсяг годин:	120	64	56	120	18	102

Самостійна робота здобувача

№ з/п	Назва теми	години	
		Д/ф	З/ф
	МОДУЛЬ 1.		
1	Тема 1. Інструментовка як вид музичної творчості. Основні відомості про оркестрову партитуру та правила її оформлення.	2	5

2	Тема2. Фактурний аналіз музичного твору. Інструментовка для струнної групи симфонічного оркестру (гармонізація мелодії)	6	11
3	Тема 3. Інструментовка для струнної групи симфонічного оркестру (різновиди акомпанементу)	5	10
4	Тема 4. Інструментовка для струнної групи симфонічного оркестру (поєднання фактурних прийомів)	7	13
5	Тема 5. Основні способи забарвлення оркестрової фактури. Інструментовка для повного складу симфонічного оркестру.	7	3
	МОДУЛЬ 2.	Д/ф	З/ф
6	Тема 6. Інструментовка для різних складів оркестру (за видами).	4	8
7	Тема 7. Інструментовка для неоднорідних ансамблів.	5	8
8	Тема 8. Переклад музичного твору з готової партитури для іншого складу оркестру або ансамблю.	5	8
9	Тема 9. Основні прийоми аранжування. Аранжування музичного твору зі спрощенням фактури.	7	13
10	Тема 10. Оркестрова педалізація та контрапункт. Аранжування музичного твору з ускладненням фактури.	7	13
Разом годин:		56	102

• **Рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачів:**

Заняття під керівництвом викладача будуть мати відчутні результати тоді, коли вони підкреслені систематичною, чітко організованою самостійною роботою. Зміст самостійної роботи залежить від таких факторів, як тривалість навчання, рівень підготовки здобувача, його індивідуальні якості. В організації самостійних занять здобувача, необхідно дотримуватися послідовності в роботі, а також рухатись у вивченні матеріалу від простого до складного.

Вимоги, якими здобувачі повинні керуватися при виконанні самостійної роботи:

Знання свого інструмента, його художніх і технічних можливостей.

Усвідомлення художнього змісту твору, стилістики, особливостей використання засобів музичної виразності.

Визначення навчального завдання і конкретних рекомендацій викладача.

Розподіл часу і застосування системності в організації занять.

Самоконтроль, аналіз помилок та їх усунення.

Опрацювання рекомендованої методичної літератури.

Успішному розвитку навичок самостійної роботи здобувача освіти повинні сприяти постійні завдання для домашнього вивчення програми з дисципліни та із систематичною перевіркою цих завдань викладачем в класі.

Рекомендована література

1. Гайденко А. Інструментознавство та основи теорії інструментування: підручник. Х. : Майдан, 2010. 156 с.
2. Голючек М. Ансамбль українських народних інструментів. : навч. посібник I-II частини. К:КНУКіМ, 2003. 108 с.
3. Губар М. Акомпанемент та імпровізація: навчальний посібник. Основа, 2013. 168 с.
4. Гуцал В. Інструментовка для оркестру українських народних інструментів. Київ: Музична Україна, 1988. С. 2–82.
5. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах. (Українська академічна школа): підручник. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. 419 с.
6. Марцинковський С. Інструментознавство / Видання друге. Рівне, 1999. 150 с.
7. Мацієвський І. Ігри й співголосся. Контонація / Музикологічні розвідки. Тернопіль, «Астон». 2002. 170 с.
8. Мацієвський І. Музичні інструменти гуцулів. Вінниця. Нова книга. 2012. 463 с.
9. Пшеничний Д. Аранжування для народних інструментів. Київ, Музична Україна, 1980. 118 с.

10. Пересунько В. Вивчення оркестрових інструментів: методичні рекомендації для студ. і викл. вищ. навч. закл. культ. і мист., керівн. оркестрів / уклад. В. М. Пересунько. Вінниця : Нова Книга, 2012. 64 с.
11. Пшеничний Д. Інструментовка для оркестру народних інструментів. Київ, Музична Україна, 1985. 70 с.
12. Хащеватська С.С. Інструментознавство: підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації. Вінниця, 2008. 256 с.
13. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. / Гнат Хоткевич. Харків. 2002. 290 с.
14. Черкаський Л. Українські народні музичні інструменти. Київ : Техніка, 2003. 264 с.

Інформаційні ресурси:

www.nbu.gov.ua – веб-сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського (м. Київ)

www.4uth.gov.ua – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва

www.chl.kiev.ua – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей

<http://old.dnpb.gov.ua> – веб-сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

<http://ukrnotes.in.ua/poshuk.php> – ноти та біографії українських композиторів

Контроль і оцінка результатів навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- методику музично-теоретичного аналізу музичного твору, клавіру;
- різновиди оркестрових фактур та оркестрових функцій;
- теоретичні основи інструментування та аранжування для різних складів оркестру;
- технологічні основи інструментування та аранжування;
- акустичні, технічні та виразні властивості музичних інструментів;
- основні правила нотної графіки та оформлення партитури;

вміти:

- аналізувати фактуру оркестрових творів, визначати головні елементи фактури;
- скласти аналіз клавiру та план інструментовки;
- інструментувати твори для ансамблю та повного складу оркестру, з музичним супроводом для соліста-інструменталіста та соліста-вокаліста;
- правильно оформити партитуру;
- розбиратись у транспонуванні, строях, тембральному співвідношенні інструментів, враховувати виконавські труднощі оркестрових партій, специфіку виконання штрихів та динамічних відтінків;

володіти:

майстерністю в роботі з оркестровою партитурою, партитурним аналізом; методикою створення оркестрового плану музичного твору, партитур для ансамблю та оркестру;

перекладом фортепіанних творів для оркестру та перекладом з одного типу оркестру на інший;

вмінням створення оркестрового супроводу солістам-інструменталістам, співакам, хору;

Політика щодо контролю навчальних досягнень

Протягом навчання використовується система кредитно-модульного контролю.

Форми контролю знань здобувачів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (залік/екзамен).

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FX, F).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів

- 5 А (відмінно) = 100-90 балів
4 В-С (добре) = 74-89 балів
3 D-E (задовільно) = 60-73 бали
2 FX (незадовільно) = 35-59 з можливістю повторної перездачі
1 F (незадовільно) = 1-34 з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Поточний контроль передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на індивідуальних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Правила оцінювання:

Максимальна кількість балів з дисципліни «Інструментовка» за семестр – 100 балів.

Поточний контроль проводиться впродовж кожного семестру з оцінюванням роботи в класі та самостійної роботи здобувача.

Одне оцінювання може складати від 1 до 5 балів¹.

За кожну тему здобувач може бути оціненим від двох до чотирьох разів. Максимальний бал поточного контролю становить 70 або 80 балів².

За особливу творчу активність нараховуються додаткові бали. За пропуск занять без поважної причини або непередбаченої домашні завдання кількість балів знижується:

Нарахування заохочувальних балів (+)		
1.	Стовідсоткове відвідування занять протягом семестру.	+ 5 балів

2.	Творча активність, направлена на пошук додаткової літератури для більш поглибленого опрацювання теми, що вивчається у певному модулі.	+5 балів
Штрафні бали (-)		
1.	Відсутність на заняттях без поважних причин.	-5 балів
2.	Здача модульних та самостійних робіт пізніше призначеного терміну.	-5 балів
3.	Не виконання студентом завдань по самопідготовці	-5 балів

**Критерії оцінювання за п'ятибальною шкалою оцінювання
для поточного контролю**

«5»	Здобувач відмінно володіє теоретичними знаннями з основ «Інструментовки» вміє аналізувати фактуру, визначати головні елементи фактури; досконало знає акустичні, технічні та виражальні властивості музичних інструментів, вміє розбиратись у транспонуванні, визначати стрій різних інструментів; досконало освоїв основні правила нотної графіки та оформлення партитур; використовує широкий арсенал практичних умінь та навичок інструментування музичних творів; володіє перекладом фортепіанних творів для оркестру; уміє самостійно методично правильно працювати над створенням оркестрової партитури; -
«4»	Здобувач має бажання поглиблювати знання, вміння та навички в галузі інструментування та аранжування творів; дуже добре володіє методикою аналізу музичних творів, знаннями про акустичні, технічні та виражальні властивості музичних інструментів та арсеналом набутих практичних умінь й навичок з інструментування музичних творів, однак з незначними помилками використовує прийоми інструментування в практичній роботі.

«3»

Здобувач володіє обмеженими теоретичними знаннями з основ інструментування, недостатньо впевнено у практичній роботі враховує акустичні, технічні та виражальні властивості музичних інструментів, помиляється у визначенні строю інструментів, їх транспонуванні; з труднощами інструментує музичний твір, нелогічно використовує прийоми інструментовки; не дотримується основних правил нотної графіки та оформлення партитур.

«2»	Здобувач на елементарному рівні володіє теоретичними основами інструментовки обмеженими знаннями про акустичні, технічні та виражальні властивості музичних інструментів; має збіднений арсенал практичних умінь й навичок; з великими труднощами і помилками здійснює інструментування музичного твору.
«1»	У здобувача відсутнє бажання поглиблювати знання, вміння та навички з дисципліни «Інструментовка»; на початковому рівні володіє теоретичними знаннями з основ інструментовки; відсутній арсенал практичних умінь й навичок інструментування.

Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань здобувачів

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період навчання. Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань здобувачів здійснюється через проведення диф. заліку або екзамену.

Семестрова оцінка виставляється за умови виконання здобувачем усіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни та визначається як сума балів, отриманих при здійсненні поточного і підсумкового контролю.

Підсумковий модульний контроль оцінюється: від 1-20 балів у разі складання диф. заліку або від 1-30 балів у разі складання екзамену:

Від 1-20 балів (диф. залік)		Від 1-30 балів (екзамен)	
16-20 б.	- Змістовна, розгорнута і логічна доповідь. - Вміння узагальнювати і робити чіткі висновки. - Правильні і ґрунтовні відповіді на додатково поставлені запитання. - Вичерпне виконання практичних завдань	22-30 б.	- Змістовна, розгорнута і логічна доповідь. - Вміння узагальнювати і робити чіткі висновки. - Правильні і ґрунтовні відповіді на додатково поставлені запитання. - Вичерпне виконання практичних завдань
11-15 б.	- Доволі стисла доповідь, невисоке залучення додаткової інформації. - Не завжди чітко формулювання висновків. - Під час відповіді на додаткові запитання та виконанні практичних завдань наявні незначні помилки.	14-21 б.	- Доволі стисла доповідь, невисоке залучення додаткової інформації. - Не завжди чітко формулювання висновків. - Під час відповіді на додаткові запитання та виконанні практичних завдань наявні незначні помилки.
6-10 б.	- Доповідь не повна. Оперування досить узагальненими відомостями. - Недостатню вміння робити висновки.	6-13 б.	- Доповідь не повна. Оперування досить узагальненими відомостями. - Недостатню вміння робити висновки.

	- Суттєві помилки під час відповідей на додаткові запитання та виконанні творчих завдань.		- Суттєві помилки під час відповідей на додаткові запитання та виконанні творчих завдань.
1-5 б.	- Фрагментарне володіння матеріалом, передбаченим програмою вивчення дисципліни.	1-5 б.	- Фрагментарне володіння матеріалом, передбаченим програмою вивчення дисципліни.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з освітнього компоненту

Вид роботи здобувача	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість оцінювань	Максимальна кількість балів	Кількість оцінювань	Максимальна кількість балів
Практична робота	11	55	9	45
Самостійна робота	5	25	5	25
Диф. залік	1	20	0	0
Екзамен	0	0	1	30
Кількість оцінювань/ максимальна (сумарна) кількість балів за модуль	17	100	15	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти посеместрово

II РІК НАВЧАННЯ

Залік у 3 семестрі

Поточний контроль															Підсумковий контроль	Разом	
Модуль 1																	
Т1			Т2			Т3			Т4			Т5			Залік		100 б
Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 20 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 20 б		
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5			
сам.р				сам.р			сам.р				сам.р			сам.р			
<p>Поточний контроль проводиться: 4 рази за Тему №3 та 3 рази за кожну з тем Т№1, Т№2, Т№4, Т№5 й щоразу оцінюється від 1 до 5 балів. Контроль самостійної роботи (сам.р)*складає не менше 30% від 80 балів поточного контролю. Максимальний бал поточного контролю 80 балів</p>															<p>Підсумковий контроль проводиться наприкінці 3 семестру у формі диф. заліку та оцінюється від 1 до 20 балів</p>		

Екзамен у 4 семестрі

Поточний контроль															Підсумковий контроль	Разом	
Модуль 2																	
Т6			Т7			Т8			Т9			Т10			Екзамен		100 б
Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 10 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 30 б		
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5			
сам.р				сам.р			сам.р				сам.р			сам.р			
<p>Поточний контроль проводиться двічі за Тему №7 та 3 рази за кожну тему Т№6, Т№8, Т№9, Т№10 й щоразу оцінюється від 1 до 5 балів. Контроль самостійної роботи (сам.р)*складає не менше 30% від 70 балів поточного контролю. Максимальний бал поточного контролю 70 балів</p>															<p>Підсумковий контроль проводиться наприкінці 4 семестру у формі екзамену та оцінюється від 1 до 30 балів</p>		

<p>Здобувач періодично виявляє бажання самостійно працювати над партитурою, поглиблювати знання, вміння та навички в галузі інструментовки та аранжування творів; свідомо користується ключовими поняттями; виявляє власні думки і пропозиції; поступово набуває досвіду практичних умінь й навичок з інструментовки, однак в ході роботи над партитурою непереконливо використовує технічні та виражальні властивості музичних інструментів</p>	<p>74-81 балів</p>	<p>достатній</p>		<p>С</p>
<p>Здобувач певною мірою орієнтується в основних прийомах інструментування; зважає на акустичні, технічні та виражальні властивості музичних інструментів, розуміє незначну частину специфічного теоретичного матеріалу; виявляє часткові результати у володінні практичними вміннями й навичками з інструментування, з помилками виконує домашні завдання, потребує втручання і допомоги викладача.</p>	<p>64-73 балів</p>	<p>середній</p>		<p>Д</p>
<p>Здобувач фрагментарно демонструє бажання поглиблювати знання, вміння та навички в галузі інструментовки музичних творів; показує недостатню обізнаність в теоретичних питаннях, помиляється у транспонуванні та визначенні строю музичних інструментів; з суттєвими помилками здійснює інструментування музичного твору; не може обійтися без викладача, потребує його періодичної теоретичної та практичної допомоги.</p>	<p>60-63 балів</p>	<p>середній</p>	<p>Зараховано</p>	<p>Е</p>

<p>У здобувача відсутнє бажання вивчати основи і принципи інструментування, поглиблювати знання, навички в цій галузі; на початковому рівні володіє знаннями про музичні інструменти, їх практичне застосування і поєднання в оркестровому звучанні. Виявляє недостатню обізнаність в теоретичних питаннях інструментування; користується обмеженим арсеналом практичних умінь й навичок інструментування; з великими труднощами, з нелогічним використанням прийомів здійснює інструментування музичного твору; потребує постійної і значної теоретичної та практичної допомоги викладача.</p>	<p>35-59 незадовільно з можливістю повторної перездачі</p>	<p>початковий</p>	<p>Не зараховано</p>	<p>FX</p>
<p>У здобувача відсутня мотивація щодо вивчення дисципліни та прагнення самостійно виконувати практично-творчі завдання в сфері інструментовки музичних творів; на примітивному рівні володіє теоретичними знаннями з основ інструментування, знаннями про музичні інструменти, їх техніко-виконавські характеристики; не може розібратись у транспонуванні, визначити стрій інструментів; не спроможний вірно застосовувати правила нотної графіки та оформлення партитури; потребує постійної і значної теоретичної та практичної допомоги викладача.</p>	<p>1-34 незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</p>		<p>Не зараховано</p>	<p>F</p>

Політика перескладання. Перескладання змістовного модуля здійснюється за бажанням здобувача один раз за курс вивчення дисципліни з дозволу керівника курсу та дозволу навчальної частини за наявності поважних причин.

Оцінюється як підсумковий контроль. Загальний підсумок за семестр при перескладанні визначається шляхом додавання балів за поточний контроль та балів за перескладання.

Політика відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За особливу творчу активність нараховуються додаткові бали. За прогул або невідповідні домашні завдання кількість балів знижується.